

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapest.

Megjelenik minden vasárnap egy ívnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknel minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczar) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknel:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal ... • 16.— | nyolczad oldal • 4.—

A 60 fillér bélyegilletéket a hirdető fizeti.

A díjak előre beiküldendők a Szent-István-Társulathoz.

A francia vallásos iskolák üldözésének okai és tanulságai.

Ismeretes közhely, hogy a francia termeli a szabadság eszméit, de a szabad intézményeket megvalósítani nem képes. Ezek, úgy látszik, csak a germán nemzetek talajában bírnak gyökeret verni. Megerősödésükre a román népek földje nagyon is forró.

Ime éppen most bizonyította be a köztársaság, a nagyobb szabadság államformája, hogy a szellem szabadságát, a tanítás szabadságát nem bírja elviselni. Zsandár-szuronyt szegezett az oktató szónak, ólomgolyót az ólombetűnek. Szellemi szabadság van, de csak azok számára, akik az uralkodó köztársaság szekerét tolják. A kik ellenséges indulatúak, vagy csak közönyösek is, azok kirekesztetnek a szabadságból.

Vajjon mi ennek a jelenségnek az igazi oka? vajjon csakugyan veszedelemben forog-e a köztársaság és létezését az apácák és barátok vezetése alatt álló, jobbára elemi iskolák fenyegetik?

Hogy erre a kérdésre pozitív feleletet adhassunk, Franciaországban kellene élnünk s a szerzetes iskoláknak az életre, a társadalomra való hatását tüzetes tanulmány tárgyává tennünk. Innét távolról teljesen megbízható véleményt nem alkothatunk. Nekünk azonban úgy tetszik, hogy a szerzetes iskolák üldözésének nem a köztársaság feltétele az igazi oka; hanem oka egyrészt egy igen elterjedt balhit, másrészt pedig az uralkodó köztársasági kormányzói bölcsesége.

Az előítélet az, hogy: *a kié az iskola, azé a jövő.* A tusakodó pártok, mint minden más intézményt, az iskolát is saját életük meghosszabbítása, hatalmuk gyarapítása eszközként akarják fölhasználni. Az iskolát nem kulturális, hanem pártintézménynek tekintik. A francia iskolának (az államnak, mert általában ilyenek a francia iskolák) nem az a hivatása, hogy embert, fran-

ciát neveljen, hanem az, hogy köztársasági polgárt neveljen. Erre a célra a szerzetes iskola nem alkalmas, mert vagy közönyös, vagy éppen ellenséges érzelmű az uralkodó párt czéljai iránt. Ezért üldözik, ezért nyomják el.

Hát ez az üldözés, ez az elnyomás a köztársaság érdekei szempontjából egészen helyén való volna, ha igazság volna, hogy a kié az iskola, azé a jövő. De az a szentenczia — mindennapi tapasztalás igazolja — nem igaz.

Nem az iskola dirigálja az életet, a társadalmat, hanem ellenkezőleg a társadalom nyomja rá a maga bélyegét az iskolára.

Az iskola, mint társadalmi intézmény, a mindenkori társadalomnak képét viseli. Ha köztársasági szellem uralkodik a társadalomban, akkor ez a szellem, a mennyiben a tanulók szellemi fejlettsége megengedi, még a barátiskolákba is bevonul; ha pedig a monarchikus eszmék (a melyek nem szükségképen szabadságellenesek) kerítik hatalmukba a társadalmat, ezek az eszmék a köztársaság szolgálatára berendezett és féltve őrzött állami iskolákba is be fognak vonulni.

A mennyiben jóhiszeműség van a szerzetes iskolák üldözésében, annak az az előitélet az alapja, hogy az iskolából irányt lehet szabni a társadalmi fejlődésnek. Bizonyára nagyon sokan vannak Franciaországban, a kik szentül hiszik, hogy az állami iskolák a köztársasági radikális jövő nemzedék patemos gyárai, az apácza- és barátiskolák meg holt bizonyossággal megteremtik a monarchiát. Naiv hit, de annyiban mégis becsülésre méltó, mert ez a szabadság lábballiprálásának az erkölcsi alapja. Az a francia polgár, a ki a 6—12 éves leánykától s apáczájától félti a köztársaságot (a min különösen nincs mit féltetni), a maga gyermekes naivitásában tiszteletreméltó ember.

Amde az apácza- és barátellenes érzés és eszelekvés az emberek többségénél nem származik ilyen tiszteletreméltó indokból. A szerzetesek üldözésében nagy része van a kormányzói bölcseségnek (nálunk úri hunczutságnak mondanák).

Emek tíka pedig a következő: A «negyedik rend» sehol sem olyan nyugtalan és forrongó, mint Franciaországban. A városi nép, melynek intelligensabb és erősebb akaratu része a vörös lobogó hiva, változást akar, mely sorsát javítsa. Csakhegy épen ez az, a mi sehog sem akar menni, noha a köztársaságnak ok a legelszántabb katonái. A szociálista miniszter sem tud kívánni semmi megfoghatót. Az uralmon levőknek szükségük van a szociálistákra. Szolgálatukért jutalmaznak is őket, de csak úgy, hogy pénzbe ne kerüljön. Ilyen olesó jutalom a barát és az apáca. A katolikus egyház a maga intézményeivel az egyeni erők érvényesülése elvén nyugvó társadalmi rendnek legerősebb támasza. Ezt a támaszt, ha csak részben is, oda dobni a szociálistáknak egy kissé merész játék, de ezidő szerint nem veszedelmes. Az uralmon levőknek nem lesz most bajuk belőle, a szociálistáknak meg izlik a jó ingyenfalat. Ezért jártak mindenütt elől a szociálisták, a hol a szerzetesek ellen tüntetni kellett és kell. Ok tudják, mit nyertek.

Van a szerzetes iskolák, vagy mint a francziák mondják, a szabad iskolák üldözésének egy elvi szempontból kevésbbé, de gyakorlatilag igen lényeges oka is. A franczia közös iskola, az állami iskola teljesen bürokratikus intézménnyé fejlődött, melyet a maga czéljai szerint dróton ránczizál a mindenkori hatalom. A franczia állami iskola semmi közösségben sincs a családdal. Önmagáért s a hatalom birtokosaiért van s nem a társadalomért. E miatt népszerűtlenné lett s nem tudta kiállani a versenyt a szabad iskolákkal, a melyek mellett igen sok helyütt elnéptelenedett. Most a szerzetes iskolák üldözésével jó segítségére az állam a szabad versenyben vesztes iskoláknak. Hát ez figyelemre méltó és tanulságos dolog. Jó e felett gondolkodni a mi ugynevezett liberálisainknak is, a kik «lelkeseznek» a franczia események iránt és «hasznó jókat» szeretnének nálunk is előidézni.

Íme «a köztársaság veszedelmé»-nek valószínű okai. Erdemes ezekkel is foglalkozni; mert gondolkodó emberhez nem méltó minden bírálat nélkül felülni a köztársasági lapok azon információjának, hogy az apácák 6—12 éves leánykaikkal fenyegetik, sőt megdöntik a köztársaságot.

E. J.

A pápa és a magyar katolikus pedagógusok.

(Folytatás.)

Nem kisebb pedagógiai erzéssel hibáztatja azt az eljárást, mely Olaszország bizonyos iskoláiban a kátét a többi tantárggyal szemben alárendelt szerepre szoritotta. «Mennyire fog a gyermek szíven feküdni az a tantárgy, melylyel szemben az iskolavezető közegek közönyös vagy épen ellenséges viseletet tanúsítanak s óráinak kelletnül helyet szorítanak: mikor a gyermeknek ép

az szolgál a szorgalmas tanulásra ösztönül, ha látja, hogy a tárgynak nagy fontosságot és szükségességet tulajdonítanak».¹

A pedagógia másik sarkelvet állítja jogaiba nagy pápánk a szent Tamás böleseletének beható tanítását szorgalmazó körlevelében.²

A böleseletben való alapos oktatás más szavakkal, vagyis: a pedagógiai nyelvén nem jelent mást, mint a növendéknek alaki képzését, a gondolkodásban, a logikus észjárásban való fegyelmezést, mely elejét veszi az értelem és erkölcsi tévedéseknek. A logikus gondolkodásban való iskolázás nemesak az egyetemek- és akadémiák föladata, hanem meg kell azt kezdeni és szakadatlanul folytatni már a népiskolában, ha nem is böleseleti tankönyvek mellett, de a tanító helyes módszerének a közvetítésével. Az egészséges gondolkodás nagy szerencse magára az egyenre és környezetére egyaránt. Ha mindenki okosan gondolkodnék, mennyivel boldogabbak volnánk; mennyi hiábavaló keservek- és szenvedésektől kimélnők meg magunkat és másokat! Az élet gyakran megtanít rá, hogy mennyi bajt és károkat hoz az emberekre az oktalanság, a helyes gondolkodás hiánya. Ez az egészséges gondolkodás mindig hiányozni fog ottan, a hol a népiskola megelégszik az ismeret elemeinek a gyermeki szellembe való elraktározásával és nem vet ügyet a gyermeki lélekben szendergő gondolkodó képesség fölbresztésére és izmosítására.

Az egyház fejét megillető esalatkozhatlan biztossággal hirdeti XIII. Leó pápánk az emberi szabadságról szóló körlevelében³ azt a pedagógiába is tartozó nagy igazságot, hogy nem létezhetik szabadság a tévely terjesztésére. «A lélekhöz csakis az igazságot szabad juttatni, ez lévén az értelmes lények java, czélja és tökéletessége: azért a tanításnak tárgyát csakis az igazság képezheti. Ezért mindazoknak, kik tanítással foglalkoznak, szent kötelességök a tévelyt a lélekből kiirtani s őket a tévedéstől minden lehető módon megóvni. Ebből kiviláglik, hogy az említett szabadság, mely szerint kiki kénye-kedve szerint azt taníthatja, a mi neki tetszik, először is a józan észszel homlokegyenest ellenkezik s másodsor az elmék tökéletes megrontására vezet; már pedig ily szabadságot, a közhatalom, kötelességének megsértése nélkül, meg nem engedhet, s pedig annál kevésbbé, mert a tanítóknak tanítványaik előtt nagy a tekintélyük s a tanítvány maga csak ritkán képes megítelni, vajjon az, a mit a tanító előad, igaz-e, vagy sem.»⁴ Nagyon alaposan mondja folytatólag Szentatyánk, hogy okos korlátok nélkül a tanítás mestersége a romlás eszközévé válik.

Igaz ugyan, hogy a modern szabad gondolkodás kézzel-lábbal ellene dolgozik ennek az apostoli bölesésséggel körülhatárolt szabadságnak. De hát arról sem tehet a Szentatyá, hogy tanult

¹ I. m. 37. l. ² I. m. 62. l. ³ I. m. 303. l. ⁴ I. m. 308. l.

emberek nem akarják beismerni azt az élet által beigazolt, kézen fekvő igazságot, hogy a társadalomban élő embernek szavait és tetteit szükségképpen törvények korlátozzák, mert különben kavargások következnek.

Szinarany igazság való a gyermeki és ifjú léleknek, vallja Szentatyánk azon körlevélben is, melyet történet-tudomány érdekében intézett három bíborshoz. Mesteri kézzel rajzolja a meghamisított történet-tanítás káros következményeit: «Igy nem az élet mestere és az igazság szövétnéke lesz belőle, a minék a régiek véleménye szerint lennie kellene; hanem a bűnök szerzője, főleg az ifjakra nézve, kiknek gondolkozását helytelen nézetekkel telíti s szívét az erény ösvényéről eltereli».¹

Melyik helyesen gondolkozó pedagógus nem írja alá mindezeket, miket Szentatyánk a tanítás anyagának a megválogatásáról mond?

★

Tovább nem időzhettem Szentséges Atyánk elméleti pedagógiája mellett, hanem áttérek gyakorlati pedagógiájának rövid ismertetésére, a mi sokkal jobban megpróbálja a talentumot, mint az elmélet. Sokan vannak, kik ékesen tudnak beszélni a nevelésről — elméletben, de egy gyermeket sem képesek okosan fölnevelni — a gyakorlatban.

Szentatyánk mintául vehető gyakorlati pedagógus volt, míg ezzel foglalkozhatott. Perugiai püspöksége idejéből veszem a rajzot, melyet az ő gyakorlati neveléséről adni akarok.

A perugiai papnevelő-intézet szemefénye volt neki, mint szokta volt ezt nevezni — mindjárt a püspöki szék elfoglalása után. Nemesak az egyházi kormányzás általában ismert szálaival folyt ő be intézetének vezetésébe, hanem közvetlenül. Az intézetnek ezen időből való egyik tanára, Brunelli, mondja Pecci bíboros püspökökről: «Ez időtől kezdve több volt ő nekünk, mint püspök; kormányzónk volt, mesterünk és atyánk. Gyakran láttuk intézetünk falai közt — napkelte előtt is, a kápolnában midőn imánkat végeztük, a folyosókon, az ebédlőben, a társalgóban, egyesek szobájában, az iskolában, a katedrán tanítva».² Új tanszéket állított föl ez intézetben s azokat a legkitünőbb erőkre bízta. A tanítás tervét ő maga készíté és az oktatásra személyesen ügyelt föl, hogy az intézetet a tudományok minél magasabb szintjára emelje. Igen gyakran váratlanul megjelent a tanítási termekben, hogy a tanárok előadásait szigorúan ellenőrizze. Ha egyik-másik tanár órájára pontosan meg nem jelent, a püspök maga tartott előadást. A főntnevezett tanár, a ki ekkor ott a szépirodalmat tanította,³ beszéli ezt a jellemző és érdekes esetet: «Egy napon — a mit sem én, sem

tanítványaim sohasem fogunk feledni — valami közbejött akadály miatt nem jelenhettem meg pontosan az előadásra. Midőn valamivel később gyanútlanul beléptem a terembe, legnagyobb esodálkozásomra ott látom a katedrán ülni a bíboros-püspököt, a ki az őt örömtől sugárzó arccal hallgató tanítványaim előtt, Cicero pro Milone beszédjének egyik fejezetén, a nála szokásos ékesszólással fejtegeti a római szónok nyelvezetének és irányának szépségeit. Miután kis ideig hátrahúzódva, gyönyörrel hallgattam a szép előadást, a bíbornok fölemelkedett helyéről és udvariasan a katedrára mutatva, intett, hogy folytassam a tanítást. Távozásakor, mint mindig, nagyon szereteméltó formában figyelmeztetett, hogy gondom legyen növendékeimnek a szépirodalomban való haladására. Méltósággal párosult kedves mosolyából azonban szelíd, néma szemrehányást olvastam ki.¹ Ebből az egy mozzanatból is kiesillámlik Leó pápának pedagógiai finom tapintata, kiérzik a szelidség ellenállhatatlansága, a szeretetnek nevelő ereje.

Papnevelő intézetében a vizsgálatokon, melyek háromszor tartattak egy évben, mindig megjelent és egyike volt a fő vizsgálóknak. A vitatkozásokra, melyeknek eszképző és tudományos ismeretet mélyítő hatását senki kétségbe nem vonhatja, kiváló súlyt fektetett. Az ő rendeletére minden év végén az összes böleseleti tudományból és a theológiából nyilvános vitatkozásokat tartottak, melyekre az egész umbriai tartomány, első rangú tudósai, a közelebbi püspökök és egyéb kitünőségek szoktak volt megjelenni.

Valamint a tanúlásra, úgy a fegyelemre is nagy gondot fordított. A mikor csak tehetette, személyesen résztvett a papnövendékek mindennapi ájtatosságán; nagyobbzabású lelkigyakorlatokról pedig sohasem maradt el. Növendékeit gyakran magához bocsátá; nyájasságával, szeretetteljes tanácsaival teljes bizalmukat igyekezett megnyerni. A bármily tekintetből megrovás alá esőket hetenkint többször magához hívatá s a szükség szerint nyájassággal vagy szigorral igyekezett őket, jó útra téríteni. Hogy intelmeit minél hatályosabbá tegye, minden megrovott növendék hibáit és vétségeit sajátkezüleg följegyezte, megjelölván az eszközöket és módokat, melyek követéséből az orvoslás leginkább várható. Az ily jegyzéket a megrovottnak állandóan asztalán kellett tartani, hogy mindig szeme előtt legyen.² Mély lélektani ismeretet találhat ki ily gyökeresen gyógyító eszközöket; páratlan ügybuzgóság fejthet ki ennyire menő gondozást egyházkormányzati számos teendői közt.

Meg is volt a fényes eredmény! Nevelt magának a nagyszellemű főpap olyan papságot, melyben az egyházpolitikai harcok idején erős támaszát találta. Papnevelő intézetének pedig oly hírnevet szerzett, hogy messze földről küldték

¹ I. m. 171 l.

² Dr. Galland: «Papst Leó XIII.» 63 l.

³ A theológiai képzést megelőző tanfolyamon.

¹ I. m. 63. l.

² Füssy «XIII. Leó pápa élete» 18. sk.

ebbe a minta-intézetbe az ifjú levitákat kiképzés végett.

Sokat kellene még mondanom, ha az idő engedné, nagy pápánk pedagógiai irányú apostoli működéséről, melyet püspöksége és papsága hosszú ideje alatt sohasem tévesztett szemel elől. E helyett utalok az angol püspökökhöz intézett azon körlevelére, mely fényes világításba helyezi a katolikus iskoláztatásért hevülő nagy lelkét s melyben az ifjúság vallásos nevelését olyan fontos ügynek tekinti, a melyre elég gondot sohasem fordíthatunk, mert itt őrizzük meg a legdragább és legbecsesebb kincsünket, az apáinkról ránk maradt, sértetlen, tiszta hitet, s a mi különösen fontos, a hazának jó polgárokat nevelünk, a ki ugyanis a keresztény hitet, gyermekkorától fogva szóval és tettel vallja, annál jobb polgár nem kell.»¹

Kedves munkatársaim, katolikus tanítók! Szeretettel kérem önöket ez ünnepi órában, midőn XIII. Leó nagy pápánk negyedszázados papságának jubileumát ünnepeljük, zarándokoljunk el Rómába, a hol egy szent és hőles aggastyán Jézus Krisztus helyetteseként apostoli erős lélekkel örködik az isteni intézmény földi sorsa fölött. Hitetlen vagy hitközönyös ember is, ha látta ezt a tüneményező agg férfiút, sohasem feledi nemes alakját. Hát a hívő mit érezhet, ha Jézus Krisztus helyettesének ihletett ajkairól hallja a mézédés szavakat, ezüst csengéssel nyájas szeretettel feléje hullámszni? A római zarándok-út gazdag benyomásai, lelkét tápláló emlékei nagy áldozatot érdemelnek meg.

Zarándokoljunk mi pedagógusok bizalommal a nagy pedagógushoz, a ki 1887-ben a magyar tanítók zarándoklatát, épen azért, mert a katolikus oktatás munkásai, kitüntető szeretettel fogadta és a ki Magyarország iránt «a legnagyobb atyai szeretettel viseltetik.»

Eljén XIII. Leó nagy pápánk!

A katekizmus-kérdés.

Dr. Zelliger Vilmos fölölcasása az aug. 24-iki hitoktatási értekezleten.

(Folytatás.)

A kik középiskolákban tanítanak, igen jól tudják, mennyi baj volt vele, mert a maga teljességében végig tanítani nem lehetvén, rendkívül sok időt rabolt el a magyarázattól a leezkek föladásánál a megtanulandó kérdések kijelölése. Azért a legmélyebb hálával tartozunk a nm. püspöki karnak, hogy az új középiskolai tanterv megalkotásánál a közép-katekizmust mellőzte és csak a kis katekizmust rendeli tanítani teljes egészében.

Egyesek óhaját emlitem föl még a helyütt, hogy a megreformált katekizmusban az egyes osztályok tananyaga is föltüntetve legyen. Ez az óhajás teljesíthető, de csak nagy általánosság-

ban, mert ez főképen a helyi tantervnek a dolga, a melynek tekintettel a helyi viszonyokra és a tanítvány-anyagra, elébe vágni nem lehet.

Es most, T. É., mielőtt a katekizmus-kérdésben határozati javaslatomat előterjeszteném, bátor vagyok néhány észrevételt tenni a katekizmus módosításának alaki keresztülvitelére nézve.

Abban az erős meggyőződésben vagyok, T. É., hogy emberileg szólva jó katekizmust csak azok teremthetnek, a kik a hittanítással több-kevesebb ideig foglalkozván, a gyermekek észjárását, fölfogási képességét ismerni tanulták. Azt mondom tehát, hogy mi teremtsük meg magunknak ezt a jó katekizmust, mely a ránk bizott gyermekesereg lelki üdvét a leghathatósabban előmozdítsa. E czélból egy legföljebb öt tagból álló bizottságnak a kiküldését leszek bátor javaslatba hozni. Ennek a bizottságnak munkakörét így határozom meg: A bizottság tagjai előbb egyenkint, másoktól függetlenül, önállóan tennék meg a katekizmuson a szükségeseeknek látszó változtatásokat. Azután közös üléseken letárgyalnák a módosításokat, a melyekben megállapodva, munkálatuk kinyomattatnak és kézirat gyanánt első-sorban az ország összes hitoktatóinak, azután nevesebb theológusainak és pedagógusainak megküldetnek, hogy bizonyos hosszabb záros határidő alatt a javaslatra tegyék meg észrevételeiket. Az észrevételeket a bizottság tárgyalás alá venné és a most már tökéletesebb munkálatot a nm. püspöki kar minden egyes tagjának felülbírálat czéljából alázattal fölterjesztené. A fölbírálatok alapján újabban átdolgozott katekizmus végül a nm. püspöki kar összesége elé lenne terjesztendő kegyes elfogadás és elrendelés végett.

Ily módon, T. É., mindnyájunknak meg lenne adva az alkalom, hogy a maga katechetikai tudását és gyakorlatát érvényesítse: «Beláthatlan időre való múról van szó — írja a hitoktatási reform tárgyában egy buzgó katecheta — melynek hatását milliók fogják érezni, azért ennek emberileg elérhető legnagyobb tökéletességgel kell megalkotva lennie. Ezt a tökéletességet pedig — hitem szerint — csak úgy érhetjük el, ha mindenki hozzájárul a maga sportulájával. Akkor büszkek lehetünk majd arra a könyvecskére, melyet tanítványaink kezébe jó lelkiismerettel adhatunk, mert azt magunk csináltuk legjobb tudásunk szerint!

Igen jól tudom, T. É., hogy a bizottsági működésekkel szemben sokan bizonyos előítélettel viseltetnek. «Tudja mindenki — így ír például Reviczky Aladár kolléga úr az «Esztergom» aug. 17-ki számában — hogyha egy ügyet agyon akarnak ütni, csak bizottságoknak kell kiadni. Itt vagy elalszik, vagy egy szörnyszülöttet hoz a napvilágra, mely életképpé válni épen természeti fogyatkozása miatt képtelen lesz.» Résezméről, T. É., tudom méltányolni ezt a páleza-törést a bizottságok fölött, de ugyanazt lehet tenni a pályázatok fölött is, melyek a tapasztalat szerint rendesen meddők szoktak lenni. Én mégis.

¹ Dr. Prohászka i. m. 227. l.

T. É., a bizottság kiküldése mellett vagyok. Erősen hiszem ugyanis, hogy a kiküldendő bizottság tagjai át és át lesznek hatva munkájuk magaslatos és szent voltától s azért a legnemesebb ambícióval és fáradságot nem ismerő munkakedvvel teljesítik majd a feladatot, a melyet a T. É., mint az ország katechetáinak összesége, rájuk bízni szíves lesz.

Meg vagyok győződve, hogy azok, a kik esetleg nem bíznak magukban, hogy a kellő erővel feleljenek meg megbízásuknak, a tagságot úgy sem fogadják el.

Javaslatom egy bizottság kiküldését illetően mindazonáltal nem exkluzív természetű, mert a T. É. másnemű, vagy talán egészen ellenkező határozata előtt teljes tisztelettel hajlom meg.

★

Összegezve a mondottakat a következőkben vagyok bátor előterjeszteni határozati javaslatomat:

«Mondja ki a T. É., hogy

1. a Deharbe-féle katekizmust megtartja;
2. a Deharbe-féle katekizmus módosítását ösztönözi s ennek foganatosítására egy 5 tagból álló bizottságot küld ki; és
3. a különböző iskolák különböző fokú osztályai részére két katekizmus-kiadást elegendőnek tart.

A tanítóképzők tanterve.

Midőn a Kath. Tanügyi Tanácsnak megtisztelő bizalma esekélységemre bízta a kath. tanítóképzők tantervének fölötté fontos ügyét, úgy hiszem nem képességeim esekély mértékére, hanem az ügy iránt való szeretetem nagyságára volt tekintettel. Valóban nem más, mint a kath. tanítóképzés fontosságának tudata és a kath. tanítóképzők szellemi fölvirágoztatásának hő vágya birt arra, hogy e nagy felelősséggel járó, sok tapasztalatot, széles látókört és alapos elméleti képzettséget igénylő feladat megoldására vállalkozni merészkedjem. Bátorított azonban a Tanügyi Tanács kitüntető bizalmán kívül azon remény is, hogy a mélyen t. tagtársak szakértelme és a magaméhoz hasonló egyszerűtete feladatokat nehézségeit meg fogja könnyíteni. Kérem is, hogy kegyeskedjenek jóakarátú támogatásukkal segítségemre lenni.

A kath. tanítóképzők tantervének a modern idők követelményeinek megfelelő átalakítása elodázhatatlan szükség, sőt életkérdés. A haladó műveltséggel lépést tartani, a kor szellemi szükségleteit kielégíteni, a fejlődő tudomány vívmányait értékesíteni a kath. nevelésnek minden időben elsőrendű törekvése volt; épen azért nem zárkozik el most sem attól az általános mozgalmától, mely a legutóbbi időben a tanítóképzők tantervének korszerű átalakítására irányul. A kath. nevelés a multak tapasztalatai

alapján még akkor is megtette a szükségesnek mutatkozó javításokat, a mikor a nevelés és a tudományok nagy mezején egyedül állott minden versenytárs nélkül, annál kevésbé térhet ki akkor előle, a midőn az állami hatalomban és a különböző felekezetekben nemcsak versenytársakat, hanem sokszor ellenségeket is talál. Ezekkel lépést tartani, a kor színvonalán megmaradni, valóban életkérdés; míg ellenben a küzdőtérrel leszorulni, vagy csak hátra maradni is, egyenlő a végleges elbukással, valóságos öngyilkossággal. Ez pedig nem cselje a kath. tanítóképzésnek. Nincs is szándékunk elmaradni, vagy a versenytérrel leszorulni, annál kevésbé dicstelően elbukni, hanem inkább élni, fejlődni, virágozni és történelmi tradíciókhoz híven lehetőleg vezetői akarunk; azért igyekszünk mindent megtenni, a mi a kath. tanítóképzés tökéletesítésére szükséges. E tekintetben azonban nem kecseskedjük magunkat azzal az illúzióval, hogy évtizedekre szóló munkát végezzünk. Nem akarunk mást, mint a jelen szükségleteknek megfelelni; azért azt hiszem, hogy már akkor is megtettük a magunkét, ha csak egy lépéssel visszük is az ügyet előre. Minden generációra hasonló feladat vár. Minden kor tegye meg a magáét, akkor a kath. tanítóképzést nem kell féltetni. Igazat adok e tekintetben a szociál-pedagógusok azon véleményének, hogy a kulturföltételek folytonos emelkedése és az oktatás változó feladatai mellett nem lehet végleges tantervekről beszélni. Elég, ha megfelelünk a haladó idők követelményeinek és kielégítjük a kor szükségleteit.

Ezek az eszmék vezéreltek engem tek. Tanügyi Tanács! a kath. képzők tantervének átdolgozásánál. Ez a feladat lehet nagyon nehéz, de lehet nagyon könnyű is. Nehéz, ha e kérdésnek évtizedes vitatásából leszűrődött elveket figyelmen kívül hagyva, egészen új utakat akarnék törni, de viszont nagyon könnyű, ha csak a mások fáradozásainak gyümölcsét akarnám élvezni és az eddigi munkálatokat egyszerűen átvéve, a kath. képzőkre alkalmaznám. Egyikre sem vállalkozom, mert sem új irányokra nincs szükség, sem a kath. képzők multjához nem illő, sem pedig jövőjének nem válik hasznára az állami képzők most készülő tantervének egyszerű — nem akarom mondani — szolgálai utánzása. Szerény véleményem szerint közepesen az igazság. Föl kell ugyanis tételeznünk, hogy az államot a tanítóképzők tantervének átdolgozásában a legnemesebb törekvés, a legtisztább pedagógiai cél vezet. Nincs okunk kételkedni, hogy egyedüli szándéka a hazai tanítóképzés színvonalának lehető emelése, a haladó idők követelményeinek megfelelő tökéletesítése. Ennélfogva mi sem akadályozza a kath. képzőket, hogy készségesen kövessék az államot abban, a mit mindenki jónak és a kor kívánalmaival egyezőnek ismer el; de viszont *nem volna helyes eljárás, ha a kath. tanítóképzés nem igyekeznék a maga lábaira állani, hanem minden önállóság nélkül egyedül*

csak a szellemi alkalmazkodásra szorítkozva, nem benne mist, mint a keresztény szellemet és az egyházi fölfontást nem respektáló, sőt a kath. gondolkodásmódtól mindinkább távolodó felekezeten állam csapásain haladva.

Maradjunk tehát az arany középuton, mert a a mint a ker. bölcsélet fejedelme: Aquinói szent Tamás mondja: «Virtus in medio consistit». Ezt a középutat jelölte ki számomra a tek. Tanügyi Tanács is, midőn folyó évi április hó 22-én tartott gyűlésében meghagyta, hogy a nagymélt. püspöki kar által leküldött és egy ízben már revideált tantervet, a most készülő állami tervvel összehasonlítva, azon alapelv szerint dolgozzuk át, a melyet a jelzett tanácsulésen kifejtve, zsínormértékül kifejeltetni kértem, a mely tudvalevőleg arra törekszik, hogy a képzők szakjellegét erősen kiemelve, az általános műveltséghez tartozó tárgyak a képzők első három osztályában befejeztessék és a IV. osztályra a gyakorlati kiképzés biztosítása mellett csak a hittan, nevelés-tan, zenés és a nemzeti jellegű tárgyak maradjanak.

Ezen utasítást, valamint az esztergomi képzőknek az állami tervezetre adott véleményét szem előtt tartva, igyekeztem összeegyeztetni az állami tervezetet és a revideált kath. tantervet oly módon, hogy se az általános képzés ne szenvedjen, se a képzők szakjellegét különösen kifejező neveléstani tárgyak másodrangú szereplésre ne süllyedjenek. Eddigi tantervünknek ép az a leggyengébb oldala, hogy lelkét nem az elméleti és gyakorlati pedagógia képezi, hanem az általános műveltségnek és a szakjellegnek szerenésétlen keveréke, a mely az értelmi képzés túlsúlya és esábitó egyoldalúsága mellett a szakjelleget nemcsak kifejlődni nem engedte, hanem csaknem egészen elnyomta. Azért hibáztatják a szakférfiak az új állami tervezetet is, mert nem találják benne a pedagógiai tárgyak domináló szerepét. Úgy látszik, hogy még mindig kísért az a szerenésellen irány, mely az emberi boldogságot egyedül a tudományban keresi és az ismeretek halmazával akarja a lelket teletölteni, még nem gondolván, hogy az anyaggal való túlterhelés legbiztosabban kiöli a tudomány szeretetét és olyan szellemi fátsultságot szül, a melyet föl nem vilanyoz többé semmiféle módszer és eljárás.

Ezt a veszélyt csak úgy leszünk képesek kikerülni, ha sem az emberi természet tudomány-szomjától, sem magának a tudományak esábitó varázsától nem engedjük magunkat tévútra terelteni, hanem elhagyva minden fölösleget ssallangot, a lényegét a növendekesereg vérvé tenni igyekszünk. Nem szabad ugyanis feledni tek. Tanügyi Tanács! hogy az iskola nincs hivatva minden tekintetben befejezett embert állítani az élet küzdő mezejére. Neki legfőbb hivatása szilárd és biztos alapot rakni annak az épületnek a számára, a melyet az egyéni képesség, a rátermettség, a társadalmi helyzet, az életpálya és a hivatásbéli kötelességérzet van hivatva betölteni. Szerény véleményem szerint tehát az lesz

a legjobb tanterv, mely az értelem kiművelésével a szakjelleg biztosítását előmozdja, vagyis az általános műveltség és a szakképzés szerves kapcsolatát, szerenésés harmoniáját megteremti.

A tanítóra nézve úgyszólván minden tantárgy szaktárgy, mivel a népiskola minden tantárgyának tanításában otthonosnak, sőt mesternek, igazi szakférfiúnak kell lennie, azért a képzők-ből az általános műveltséget biztosító tárgyak ki zárhatók és bizonyos fokú ismétlés ki nem kerülhető, már csak azért sem, mert a képzők hallgatóságát szolgáló intézetek: a polgári és középiskolák semmi tekintettel sinésenek a képzők föladataira, a minél fogva a képzők első föladatainak oda kell irányulnia, hogy e különböző elemeket egységes alapra terelje, a mi bizonyos fokú ismétlés nélkül meg nem történhetik; amde szorgosan kell ügyelni, hogy a képzők ezen egységesítő munka közben ne merüljenek újra oly mélyen az ismétlésbe, miként az a multban történt, mert különben félni lehet, hogy a szakjelleg ismét csak másodrangú szerepet fog játszani az általános képzés mellett.

Amde, ha nem szabad szem elől tévesztetni azt, hogy a népiskolai tanítót nemcsak világos ismeretre, hanem a népiskola anyagának biztos kezelésére is kell képesíteni, hogy ne csak ön-maga számára, hanem mások számára is képzett legyen, ép úgy világos az is, hogy a nép-nevelés erkölcsi föladatát sem szabad figyelmen kívül hagyni; azért a képzők tantervének nemcsak az a föladata, hogy a különböző tárgyak között összhangot teremtsen és valamennyit a szakképzés szolgálatába terelje, hanem tekintettel kell lennie az oktatás erkölcsi oldalára is. Épen azért *elengedhetetlenül szükséges, hogy a kath. tanítóképzők tantervét arra a magasatos elvi alapra fektessük, mely a kath. tanítót az egyház munkatársává és annak a nagy munkának részesévé teszi, melyet az Egyház a magyar nép vallás-erkölcsi és nemzeti jellegű nevelése körül kifejt.* Azért, ne csak az általános műveltség, ne csak a szakképzés biztosítása, hanem a kiművelt lélek tiszta erkölése és szilárd hitbéli meggyőződése is lényeges föladatát képezze a kath. képzők tantervének.

Az Egyház és a tanítótság szoros kapcsolatát ki kell fejezni már a kath. képzők tantervében és tényleg megteremteni a kath. képzőkben. A kath. tanítónak már növendék korában kell éreznie, hogy nem pusztán ismeretek közlésére lesz hivatva, hanem neki is ugyanazon föladat jut osztályrészsül, mely az Egyház vezérgondolatát képezi, midőn vallási és polgári kötelességeit hiven teljesítő és az életben boldogulni tudó, testileg munkabíró, erős népet akar nevelni. *Az Egyháznak és a kath. tanítótságának hit és akaratbéli egysége az együttérzésnek és az egymásraultaltságnak világos tudata mély és kiürthatatlan gyökeret verjen már a tanítónövendék szívében.* Csakis így lesz, szerény véleményem szerint, a kath. tanítóképzésnek maradandó hatása.

Ezen általános elvek figyelembe vételével és a Tanügyi Tanács utasításai alapján készítettem a kath. képzők számára egy olyan tervezetet, mely az első három osztályban befejezi az általános műveltség tárgyait, a negyedik osztályra pedig a hittan, magyar, történelem, alkotmánytan és zene mellett az elméleti nevelésre és a gyakorlati kiképzésnek oly mértékben való biztosítására helyezi a főszólyt, a minő megfelel a képzők szakjellegének és a minő sem a revideált katolikus, sem az új állami tervezetben föl nem található.

Örömmre szolgál és a kath. Tanügyi Tanács szakszerű döntését sokban megkönnyíti e fontos reform megvalósításánál annak a ténynek jelzése, hogy a képzők tantervének ilyen irányú átalakítását nagynevű szakférfiak pengették már a múlt század utolsó évtizedében, azóta többször sürgették és legutóbb mellette nyilatkozott több állami tanítóképző tanártestülete azon vélemények kapcsán, melyeket a képesítő vizsgálatok megosztása ügyében küldtek be a «Képezdei Tanárok Országos Egyesületének» központi választmányához. Az eszme tehát nem új és nem kerülte ki a szakférfiak figyelmét, a megvalósítás érdeme azonban a Kath. Tanügyi Tanácsot illeti, a mennyiben csekélységemnek adott utasításával meglette megvalósítása felé az első határozott lépést.

Ezek után legyen szabad tehát a jelzett elv alapján készült tárgybeosztásomat a tek. Tanügyi Tanács bölcs ítélete elé terjesztenem, tisztelettel kérve, hogy nagybecsű figyelmére méltatni kegyeskedjék.

Általános óraterv.

Sorszám	T a n t á r g y	O s z t á l y				Heti órák összege
		I.	II.	III.	IV.	
1.	Hit- és erköljestan	2	2	2	3	9
2.	Nevelőtan:					
	A testi élet ismertetése	2	—	—	—	
	A lelki élet ismertetése	—	4	—	—	
	Népiskolai nevelés és oktatástan	—	—	4	—	13
	A nev. története. A népoktatásügy szervezete	—	—	—	3	
3.	Tanítási gyakorlat	—	—	2	12	14
4.	Magyar nyelv és irodalom	4	3	3	4	14
5.	Német nyelv	2	2	1	—	5
6.	Történet	2	2	2	2	8
7.	Alkotmánytan	—	—	—	1	1
8.	Földrajz	3	2	—	—	5
9.	Mennyiségtan	3	3	3	1	10
10.	Természetrájk-vegytan	2	2	3	—	7
11.	Természettan	—	—	3	—	3
12.	Gazdaságtan (háztartástan)	2	2	1	—	5
13.	Ének, zene	5	5	4	4	18
14.	Rajz, szépírás	3	3	2	—	8
15.	Testgyakorlás	2	2	2	—	6
	Összesen	32	32	32	30	126

Ezen, itt bemutatott általános óraterv a férfiképzőkre vonatkozik ugyan elsősorban, de tekintve azon körülményt, hogy a háztartástan és a zene a nőképzőkben nem igényel annyi órát, mint a

férfiképzőkben, azon tárgyak órátöbblete az itt nem említett női kézimunkára fordítható.

Ezen megjegyzés előrebocsátása után lássuk miben különbözik az itt közölt általános óraterv úgy az állami mint a kath. revideált tervezettől?

Az egyes tárgyakra és a tanítandó anyag mennyiségére nézve nincs semmi különbség. Mindazon tárgyak, a melyeknek tanítását a törvény előírja, előfordulnak ebben a tervezetben is. Az egyes osztályok óraszámja sem nem alacsony, sem nem magas. Az állami tervezet a férfiképzőkben 121, a nőképzőkben 131 heti órát vesz föl a négy osztályban, a kath. revideált tervezet a férfiképzőkben 130, a nőképzőkben pedig 139 heti órát. E kettő között a közép-helyet foglalja el az itt közölt tervezet a heti 126 órával. Eltérés csak az egyes tárgyak óraszámja és az egyes osztályokba való beosztása tekintetében van, még pedig, hogy a dolgot részletezem, a következőkép: Hittanra a IV. osztályban 3 órát szánok, még pedig azért, hogy a képző utolsó évfolyamában lévő érettebb észszel gondolkodó ifjúság a katekizmus ismétlése által teljes és öntudatos áttekintést nyerjen a ker. hitrendszerről; mert ha az apostol által említett észszerű engedelmesség (rationale obsequium) minden kereszténynek szükséges, akkor a tanítónak szükséges elsősorban. Ha tehát szilárd meggyőződésű kath. tanítókat akarunk nevelni, akkor a hittan tanítására nagy súlyt kell helyezniünk, úgy a fölemelt óraszám, mint a tárgyalásnak apologetikus alapra való helyezése által. Az élet szilárd elveket s erős vallási meggyőződést kíván, a mit akkor lehet sikeresen eszközölni, ha az elméleti tanítás és a vallásos gyakorlat által megerősödött világnezet rendszert és kiegészítést nyer az érettebb korban. Így a hittan nemcsak a vallásos meggyőződésnek lesz alapjává, hanem a neveléstudománynak is erős támaszt nyújt. A neveléstan ugyanis sajnosan nélkülözi az erköljestan elveinek bővebb tárgyalását, azért szükséges, hogy azokat a hittan körében sajátíttassuk el, a hol leginkább helyet foglalhatnak, ha csak azt nem akarjuk, hogy a felekezeten irányú, modern, úgynevezett pozitív pedagógia a keresztény jellegből egészen kiforgatott, tisztán laikus erkölcsi elvekkkel töltse meg tanítóinkat. A IV. osztály javasolt órátöbbletét tehát a hittani föllepéseken kívül különösen az alsóbb osztályokban tanult katekizmus rendszeres átismétlésére szánom.

A neveléstudomány szükséges túlsúlyát nem kell okadatolnom, azért csak annyit jegyzek meg, hogy míg az állami tervezet az elméleti és gyakorlati nevelésre 16, a kath. revideált tervezet pedig 19 órát állapít meg, addig az általam közölt óraterv 27 órát szán rá, a mi által nemcsak a képzők szakjellege van kidomborítva, hanem a nagyobb arányú elméleti, különösen pedig az annyira fontos gyakorlati kiképzés is biztosítva van. Sőt e szám 27-ről 31-re emelkedik, ha a hittant

magyar és a mennyiségtan módszerére szánt órákat is hozzávesszük.

A magyar nyelv és irodalom óra számában nincs semmi eltérés. A nemzeti nyelv tanításának fontossága nyilvánvaló; épen azért részint az irodalomtörténet bővebb tárgyalása, részint pedig a nyelv és mondattan rendszeres átismételhetése céljából az állami tervezettől eltérőleg 3 óra helyett a IV. osztályban 4-et vettem föl. Elengedhetetlenül szükségesnek tartom azonban azt is, hogy az irodalmi szemelvények és olvasmányok kiválogatása a pedagógiai vonatkozások alapján történjék, minthogy a képzők szakképzését egy tárgy sem szolgálhatja oly sikerrel, mint a magyar nyelv és irodalom.

Német nyelvből 5 órát javaslok, tehát hárommal kevesebbet, mint a másik két tervezet. Ennek több oka van: a német nyelv ugyanis egyetlen oly tárgya a képzőnek, a mely semmi összefüggésben sincs a tanítói szakműveltséggel, kizárólag csak az általános műveltséget szolgálja, s mint ilyen a megszorítást egy szakiskolában teljesen indokolta teszi, különösen, ha tekintetbe vesszük azon mindenki által tapasztalt tényt, hogy az eredmény nem felel meg a ráfordított időnek és fáradságnak, főlöleges tehát a növendéket vele kizárni és a szakképzéstől annyi időt elrabolni. Nincs is a magyar nemzeti népoktatásnak arra semmi szüksége, hogy munkái a német irodalom történetére természetesen oktattassanak, miként azt a kath. revideált tervezet kívánja. Ha tehát már az állami tervezet is kevesebb időt vesz föl a német nyelv tanítására, a mennyiben az eddig 10 óra helyett 8-at javasol és ha már annak a nézetnek is vannak komoly szószólói, hogy a német nyelvet a tanítóképzőkben fakultatívá kell tenni, akkor nem kell felnünk, hogy a német órák leszállítása a tanítóképzés színvonalának súlyedését fogja eredményezni.

A történelem, alkotmánytan tanítására több időt veszek, mint a kath. revideált tervezet, de kevesebbet, mint az állami. Szerény véleményem szerint 9 óra elég e tárgyakra, különösen ha tekintetbe vesszük azt a körülményt, hogy a képzőbe jövő ifjúság a középiskolai tanterv legfőbb törekvése oda irányul, hogy «a nemzeti műveltség eszméje lehető mély gyökeret verjen az ifjú lélekben.» 32818—1899. sz. rend. A művelődéstörténeti mozzanatok értékesítésének szükségét azonban hangsúlyozni kívánom a képzők történeti tanításánál.

A földrajznak csak a beosztása más, de az óraszám jelentéktelen eltéréssel megegyezik a másik két tervezettel. A kath. revideált tervezet azon célzata, hogy a földrajzi oktatás a képzőnek mind a négy évfolyamában helyet foglaljon, csekély véleményem szerint fölöleges túltengés, a melynek nehéz elfogadható okát adni. Azért, ha helyes azon törekvés, hogy az egyes osztályokban a tantárgyak száma inkább kevesebb legyen, mint több, akkor minek szepeljen vala-

mely tárgy négy osztályon keresztül, a mikor kettőben is elvégezhető.

A mennyiségtan és természettudományokra nézve nincs lényeges eltérés. Meg kell azonban jegyezni, hogy a népiskola számtani anyagának módszeres földolgozása céljából a IV. osztály óratervébe szükségesnek tartottam heti 1 órát beilleszteni.

A gazdaságtant illetőleg sem az állami, sem a kath. revideált tervezethez nem csatlakoztam; az állami tervezet 2 óráját kevésnek tartom, szerintem ugyanis a népoktatás feladatán kívül a jövő társadalmi irányok alakulása is az eddiginél nagyobb gazdasági ismereteket kíván magától az egyszerű néptől is, azért szükséges, hogy a tanítóképzőben már a természettudományi tanítás is szoros figyelemmel legyen a gazdasági ismeretekre, mert a tanítói működés egyik alapvető részét nem a természettudományok elméleti tanítása és önálló művelése, hanem a rajtuk alapuló gazdasági ismeretek terjesztése fogja képezni. A gazdaságtannak tehát az eddiginél nagyobb tért kell engedni, részint a természettudományi tárgyak tanítására gyakorlandó befolyása, részint pedig a magasabb óraszám által; azért az eddigi 2 óra helyett úgy a kifejtett okok alapján, valamint a kézügyesség és háziipar céljából, 5 órát vettem föl és a IV. osztály helyett az első háromba helyeztem, hogy tanítása a természettudományi tárgyakkal együttesen történjék. De nem csatlakozom a kath. revideált tervezet magasabb óraszámához sem, mert a tanítónak szükséges gazdasági ismeretek elsajátítására 8 órát feleslegesnek tartok.

Az ének és zenének a kath. tanítóképzőkben való intenzív tanítását nemcsak e tárgyak esztetikai értéke, hanem a tanítósnak az Egyházzal való természetes viszonya is kívánja; azért a nagymélt. püspöki kar az 1877. évben kiadott utasításában már a három évfolyamú tanítóképzőktől is azt kívánta, hogy «népiskolai tanítókat és az egyházi szolgálatban alkalmazható orgonászokat és éneklészeket» neveljenek, a mely célzt a kath. revideált tervezet is magáévá tett, midőn szervezeti szabályaiban kimondotta, hogy «kath. tanítóképezdeinkben kiváló gond fordítassék a kántorképzésre». Ez okból az óraszám lehető fölemelése nemcsak kívánatos, hanem elengedhetetlenül szükséges is. Hogy azonban a magas óraszám által túlterhelést ne okozzak, a heti órák számát 18-ra szabtam, egygyel kevesebbre mint a kath. revideált tervezet, de kettővel többre, mint az állami.

A rajz és szépírás óraszámát nem tartom szükségesnek oly magasra emelni, miként a 12 órát meghatározó állami tervezet, vagy a 10 órát javasoló kath. revideált tervezet teszi. A szabadkézi rajz a polgári és középiskolák tantervében jelentékeny helyet foglal el. A tanítóképzőbe átlépő növendék négy éven keresztül heti 10 órában foglalkozik a rajzzal és szépírással; rendelkezik tehát annyi ügyességgel, a mennyinek töké-

letesítésére heti 8 óra elégséges, a tárgy esztetikai értékét, akár a tanítóban szükséges ügyességet, akár a népiskolai rajzitanítás czélját tekintjük; a miért is — úgy hiszem — megelégedhetünk a tervezetembe fölvetett heti 8 órával.

Ezekben vagyok bátor, tek. Tanügyi Tanács! igénytelen javaslatomat a mélyen tisztelt tagtársak böles ítélete alá bocsátani. Nem ideális czél megvalósításáról van szó s nem is érzem magamat hivatottnak, hogy minden igényt kielégítő, tökéletes tervezetet nyújtsak. Arra törekedtem, hogy a jelenlegi alapot, a mennyire lehet, tovább fejleszszük és a tényleg létező viszonyok tekintetbe vételével a szakképzés szolgálatába tereljük a kath. tanítóképzést. A jövő tanítóképzője a szakirány felé tör. Ez elől kitérni nem lehet, de nincs is szándékunk, azért szerény javaslatom oda irányul, hogy az itt bemutatott és röviden megokolt tervezetemet megbírálni és a kath. tanítóképzők tanártestületeinek véleményadásra kiadni kegyeskedjék. Több szem többet lát és nagyon igazza van a tanügyi kormányznak, midőn a középiskolák új tantervének életbeléptetése alkalmával azt mondotta, hogy «nagy óvatosságra és tapintatra van szükség a csak némileg is megnyugtató tantervi megállapodások létrehozásában». (1899. évi 32818. sz. rend.) Kérem a tek. Tanügyi Tanácsot, hogy ezt az igazságot szem előtt tartva, tervezetemet megbírálni és a kidolgozandó részletes tanterv alapjául elfogadni kegyeskedjék.

Guzsvenitz Vilmos.

KULFÖLDI TANÜGY.

Wiener Kinder. A ki az utóbbi években Bécsben járt, az megiepetéssel fogja látni, hogy mivé varázsolta az osztrák fővárost a keresztény szocialista polgármester: *Lueger* Károly dr. A legjövendmezőbb városi vállalatokat kivette a részvénytárságok kezeiből. Félelmetesen állja meg helyét tanügy tekintetében is, a mennyiben a felekezetenküli községi népiskolákba sikerült lassacskán bevinnie a keresztény szellemet. A tanítósnak egy töredéke ugyan még ágaskodik azon megmásíthatatlan irány ellen, de útját sehogysem állhatja, akárhogy buzdítja is ellenállásra az antiliberalis napi sajtó. *Luegernek* a gondja különben kiterjed a keresztény szellemnek minden rendű nyilvánulására. Az utóbbi időkben az a főczélja, hogy a bécsi népiskolákból kiszorítsa a felekezetenküli gyermeklap-irodalmat. Ünnepek előtt tömegesen osztják szét a tanítók az ő megbízásából az új keresztény gyermeklapot, a melynek kedves czime: *Wiener Kinder*, szöszzerint értelme az volna: *bécsi gyermekek*, de ennél jóval többet mond az a német szó. Jelenti a benszülött, a város lelkéhez kapcsolódott gyermeket, a ki odaadó ragaszkodással szereti szülővárosát, a melytől nyeri lelkének alapvonásait, s nem a zsidó gyermeket. A kis lapot, a mely tele van megkapóbbnál

megkapóbb történetekkel, s a melynek minden sora keresztény szellemet lehell, szétosztják a gyermekek között, a tehetőseket előfizetésre buzdítván. A kiállítás is elég díszes, elsősorban olesó lévén, számít a lehető legszélesebb elterjedésre. Az osztrák főváros is hemzseg egy esomó gyermeklaptól, a melyek a legjobb esetben felekezetenküliek, a világért sem hoznák szóba a vállást, legföljebb szintelenül, banális frázisokban némi imára intvén a gyermekeket, ha ugyan nem állítják egyenesen pellengére a katolikus vallást. A keresztény öntudatnak újabb időkben való erősödése e részben ugyan némileg óvatossabbakká tette a modern gyermeklapok szerkesztőit, de farkasra bárányt végre sem lehet bízni. Magyarországon is ideje volna már a felekezeten gyermeklapoknak nyíltan a szemébe nézni. Alig egy-két ilyen keresztény lapunk van, a melyek támogatás hiányában körülbelül versenyképtelenek amazok állanak el előlük minden teret. Nagy baj az, hogy ilyen katolikus gyermeklap nem a fővárosban jelenik meg, sajátóságos átka lévén Magyarországnak, hogy úgyszólván minden szellemi mozgalmat irányít és abszorbeál Budapest, korruptiót, felekezetenlenséget, hitetlenséget küldözve szét az ország minden zugába.

EGYESÜLETI ÉLET.

Meghívó. A *Párkány-kerület* róm. kath. tanítók egyesülete őszi közgyűlését október hó 9-én Párkányban, az iskolahelyiségben fogja megtartani, melyre a kerületi főtisztelendő papságot, valamint az érdeklődő tanügybarátokat tisztelettel meghívja a választmány. — Tárgysorozat a következő lesz: 1. Délelőtt 9 órakor nagymise. 2. Elnöki megnyitó. 3. A mult évi jegyzőkönyv fölolvassása és hitelesítése s az erre vonatkozó főgyházhatósági válasz fölolvassása. 4. Bitvai (Bitter) Tódor bátorkezsi, Endrődy Gyula muzslai és Juhász Béla köhidgyarmati 40 éves tanítók ünneplése. 5. Tisztujtás. 6. A pályamunkák megbírálása és a jutalmak kiosztása. 7. A kerületi iskolákban elért mult évi taneredmény méltatása, tartja dr. Koperniczky Ferencz nagyölvédi esperesplébános, ker. tanfelügyelő. 8. A pénz- és könyvtáros jelentése. 9. A tandíjak beszédése. 10. Indítványok. Párkányban, 1902 szept. 30. *Muesi Vincze*.

Tanítógyűlés. A «*Pozsonyvidéki róm. kath. népnevelők egyesülete*» I. évi szeptember 18-án tartotta ez évi közgyűlését Pozsonyban. A közgyűlésnek ünnepélyes jellege volt, mivel ez alkalommal a vidék tanítósnaga és főtisztelendő papsága ő szentségét, dicsőségesen uralkodó XIII. Leó pápát nagy jubileumán ünnepeite. A nagygyűlés ünnepies «Te Deum»-mal, melyet nagys. és főtisztelendő *Zand dón* prépost-kanonok úr, egyesületi elnök a koronázó domban tartott, kezdődött. A «Te Deum» után a bírálóbizottság a beérkezett pályamunkák fölött határozott: javasolva a közgyűlésnek, hogy a beérkezett munkák közül egyet 3 darab, egyet pedig 2 darab tiz koronás arannyal kitüntessen. A bírálóbizottság a bírálati jelentés megítelével *Uxa László* pozsonyi tanítót bizta meg. Erre a tulajdonképeni közösülés tárgysorozatára került a sor. A pozsonyi róm. kath. népiskolák nagy tornatermében, délszaki növények örökzöld lombja közül nagy pápánk, Szentatánk magas meilszobra emelkedett ki. A pápai himnusz után, melyet 300-nál több egyesületi tag hatalmas kara énekelt, egyesületünk elnöke nagys. és főtisztelendő *Zand dón* prépost-kanonok méltatta XIII. Leó pápa nagy érdemeit. Mély történelmi tudással vázolta a pápaság világtörténeti helyzetét, megindítóan

festette a pápák nehéz küzdelmeit, kiemelte különösen az isteni gondviselés azon ritka kegyét, a melyben Krisztus földi helytartója, XIII. Leó pápát részesíti. A nagy és mélyen megindító beszéd után *kérte az egyesület tagjait, hogy minél többen vegyenek részt a római zarándoklatban.* A múlt évi közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése után a körök jegyzői számoltak be évi munkáikodásukról. A központi pénztáros évi jelentésében hálás köszönetet mondott nagys. és főtisztelendő *Zand dón* prépost-kanonok, elnök úrnak, hogy a pályadíjakra 60 koronát (hat darab 10 koronás aranyat) szíves volt adományozni. *Uxa László* bíráli bizottsági jelentése végeztével a jelgés levelekéből kitűnt, hogy a három arannyal díjazott, a magyar helyesírás tanítását tárgyaló, igen szépen kidolgozott tétel szerzője *Riszler Rezső* pozsonyi és a két arannyal jutalmazott, a népiskolai szemléltető eszközökről szóló tételé pedig *Szankó Ferencz* tárnoki tanító. A jövő évre a közgyűlés a következő hét tételt tűzte ki: 1. «Ifjúsági egyesületek szervezése». 2. «A közön-séges törtek tanításának módszere a népiskolában.» A bejelentett indítványok során a közgyűlés kimondotta, hogy a «Pozsonyvidéki róm. kath. népnevelők egyesülete» saját tagjai fiai részére a «Tanítók Házában» szobaalapítványt létesít: az ehhez szükséges összeghez az egyesület öt köre egyenlő részben hozzájárul. Ezzel az ünnepi közgyűlés a himnusz eléneklésével lelkes hangulatban véget ért. Delután a közgyűlés tagjai a pozsonyi II. országos mezőgazdasági kiállítást nézték meg, a honnan bizonyára hasznos tapasztalatokkal és kedves emlékekkel távoztak. *Pozsonyi M. János.*

VEGYESEK.

A katolikus tanítók római zarándoklata. A magyarországi katolikus tanítók országos bizottságának azon vállalkozását, hogy XIII. Leó pápaságának 25 éves évfordulója alkalmából a magyar katolikus tanítóság képviselőiben zarándoklattal fejezze ki hódolatát a római Szentszék iránt, nagy buzgósággal készíti elő a rendező-bizottság. A püspöki kar és a káptalanok tagjai méltányolva e zarándoklat jelentőségét, saját költségeikre egy vagy két tanítót küldenek ki; így újabban Meszlényi Gyula szatmári püspök, Fehér Ipoly főapát két-két tanítót, dr. Takács Menyhért jászói prépost, Majorossy János püspök-kanonok, Andrassy prelátus-kanonok, dr. Steinberger Ferencz apát-kanonok egy-egy tanítót, a veszprémi káptalan meg több tanítót részesített anyagi támogatásban, hogy az illetők a zarándoklatban részt vehessenek. Ezenkívül a katolikus tanítóegyesületek is élénk mozgalmat fejtenek ki és egymásután jelentik be kiküldött képviselőiket a bizottságnál. — A jelentkezések a rendező-bizottsághoz Esztergomba intézendők e hó 10-ig bezárólag.

Egyesek tudakozására közöljük, hogy az utazás az alábbi négy tervszerint történik. *a)* Utrány Rómából Ancona—Fiumén át Budapest, a következő részvételi díjakkal: I. oszt. 174 kor. 45 fill., II. oszt. 144 kor. 65 fill., III. oszt. 89 kor. 35 fill. Ebben az összegben befoglaltatik: 1. Az utazás díja Rómáig és vissza, az odautazás alkalmával a budapest—fiumei vonalra esedékes II. oszt. különbséget beleértve. 2. Odamenet étkezés Zágrábban. 3. Odamenet étkezés a hajón (reggeli, ebéd és vacsora). 4. Kocsi Anconában a hajótól az állomásig és viszont. 5. Rómában kocsi a pályaudvarról és viszont. 6. Az öt napi tartózkodás alatt teljes ellátás (szállás, étkezés és kiszolgálás). 7. Rómában kalauzolás. *b)* Utrány: Rómából Loretto—Ancona—Fiumén át Budapest, a következő részvételi

díjakkal: I. osztály 190 korona 10 fillér, II. osztály 157 korona 45 fillér, III. osztály 100 korona 55 fillér, a mely összegben befoglaltatik: 1. Az odautazás díja Rómáig és vissza, az odautazás alkalmával a budapest—fiumei vonalra esedékes II. oszt. különbséget beleértve. 2. Odamenet étkezés Zágrábban. 3. Odamenet étkezés a hajón (reggeli, ebéd, vacsora). 4. Kocsi Anconában a hajótól az állomásig és viszont. 5. Rómában kocsi a pályaudvarról a városba és viszont. 6. Az öt napi tartózkodás alatt teljes ellátás (szállás, étkezés és kiszolgálás). 7. Rómában kalauzolás. 8. Egy napi tartózkodás alatt Lorettoiban teljes ellátás (szállás, étkezés és kalauzolás). *c)* Utrány: Rómából—Flórencz—Bologna—Pádua—Velence—Fiume—Budapest a következő részvételi díjakkal: I. osztály 231 kor. 5 fillér, II. osztály 189 kor. 60 fillér, III. osztály 124 kor. 55 fillér, a mely összegben befoglaltatik: 1. Az utazás díja Rómáig és vissza, az odautazás alkalmával a budapest—fiumei vonalra esedékes II. oszt. különbséget beleértve. 2. Odamenet étkezés Zágrábban. 3. Odamenet étkezés a hajón (reggeli, ebéd, vacsora). 4. Kocsi Anconában a hajótól az állomásig. 5. Rómában kocsi a pályaudvartól a városba és viszont. 6. Az öt napi tartózkodás alatt teljes ellátás (szállás, étkezés és kiszolgálás). 7. Rómában kalauzolás. 8. Flórenczben egy napi, 9. Velenceben két napi tartózkodás alatt teljes ellátás (szállás, étkezés és kiszolgálás). *d)* Utrány: Rómából Flórencz—Bologna—Pádua—Velence (vasuttal) Udine—Cormons—Pragerhof—Budapest (deli vasut) a következő részvételi díjakkal: I. osztály 279 kor. 10 fillér, II. osztály 222 kor. 90 fillér, III. osztály 147 kor. 85 fillér, a mely összegben befoglaltatik: 1. Az utazás díja Budapest—Rómáig és vissza, az odautazás alkalmával a budapest—fiumei vonalra esedékes II. oszt. különbséget beleértve. 2. Odamenet étkezés Zágrábban. 3. Odamenet étkezés a hajón (reggeli, ebéd, vacsora). 4. Kocsi Anconában a hajótól az állomásig. 5. Rómában kocsi a pályaudvartól a városba és viszont. 6. Az öt napi tartózkodás alatt teljes ellátás (szállás, étkezés és kiszolgálás). 7. Rómában kalauzolás. 8. Flórenczben egy napi, Velenceben két napi tartózkodás alatt teljes ellátás (szállás, étkezés és kiszolgálás). Zarándokok, a kik Nápolyba is szándékoznak elmenni, erre Rómában jelentkezhetnek. A bizottság gondoskodni fog arról, hogy a kirándulók az utat a legmérsékeltőbb díjak mellett tehessek meg Nápolyba, Sorrentóba, Capri szigetére és Pompeibe. A zarándoklat október 21. délután indul útnak.

Nyilatkozat. Szembajom miatt a Szent-István-Társulat népies kiadványainak szerkesztéséről le kellett mondanom. Míg egyrészt megköszönöm munkatársaimnak a jó ügyben tett fáradozásait, sok türelmüket és hozzám való jóindulatjokat, másrészt értesítem őket, hogy még kiadatlan munkáik sorsáról ezután a Társulat igazgatóságánál nyerhetnek fölvilágosítást. Taap, 1902 szeptember 30. *Kisfaludy Z. Lajos*, plébános.

Nagylelkű alapítvány. Széll János, nyugalmazott zalabéri plébános hatezer korona alapítványt tett egy Zalaegerszegen építendő apácázárda czéjaira. A nagylelkű alapító ez összeget a vasvárszombathelyi székeskáptalannál helyezte el megőrzés és gyümölcsötetés végett.

Köszönetnyilvánítás. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Sabran de Ponteves Elzeár Károly Antal hercegének, a ki Nagy-Megyér községben önköltségén egy római katolikus zárdai leányiskolát építtetett, elismerését és köszönetét fejezte ki.

Szerkesztői üzenetek.

T. G. Örömmel vettük az értesítést. Köszönet a közvetítésért. — K. F. Jelentkezék Esztergomban a segélyalap elnökségénél, dr. Walter Gyula prelátus-kanonok

úrnál. — P. N. A kéredezett szerkesztőség címe: Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28a. — H. M. Nagy tévedésben vannak. Az ügygyel foglalkozni fogunk. — Sz. R. A jövő szám hozza, már későn kaptuk. Várjuk a dr. Német ódáját is. — G. K. Levelét áttettük a rendezőbizottsághoz. Több levélre a jövő számban felelünk.

Felelős szerkesztő: Ember Károly.

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

Jókeőn okt. 19-én okleveles osztálytanító választatik. Jövedelme a községtől 600 kor., államszegély 200 kor., butorozott szoba és fa. Okleveles tanítónők is pályázhatnak. Posta: Dejte. *Iskolaszék.* 538 1—1

A megyercesi (Komárom mellett) róm. kath. iskolához tanító esetleg tanítónő kerestetik. Fizetése 800 korona; 2 szobából és konyhából álló lakás. A tanulók száma 30. Az iskola és lakás új. Nősek vagy özvegy édesanyjakkal együtt levők előnyben részesülnek. Folyamodványok *október 10-ig, Schuster Aladár* plébánoshoz Keszegfalvára intézendők. 533 1—1

A vittenczi (Nyitra) kath. tót-magyar népiskolához okleveles osztálytanító kerestetik. Köteles az ismétlőben is felelősséget tanítani. Fizetése 800 kor., butorozott szoba, 6 m. fölívágott kemény tűzifa. Pályázat az *iskolaszékhez* okt. 12-ig. 535 1—1

Tolmácson, a garam-szöllősi plébánia főkegyházában megüresedett tanítói állomásra az 1902. évi *október hó 14-ig*, a mely napon a választás megtartatik, pályázat hirdetik. Jövedelme a korpótlékkal az egyezer koronát meghaladja. Lakása: 2 szoba, konyha, kamara, istálló és a ház mellett levő kis kertből áll. Tanítói oklevéllel bíró tanítók és tanítónők felszerelt folyamodványukat *tót. Spüler Gyula* garam-szöllősi plébános úrhoz küldjék. 541 1—1

A csábi (Hontmegye) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalma: 3 szoba, konyha, kamra, istálló, 6 l. kút az udvaron, 342 □ öl házikert gyümölcsfákkal, 2 kat. hold és 1342 □ öl jómínőségű szántóföld és 1349 □ öl rét (a hívek művelik és trágyazzák); 3 pozs. mérő tisztabúza és 36 pozs. mérő rozs; 32 méter fa; borválság 102 kor.; tandíj 160 kor.; iskolafűtés czimén 60—80 kor.; ismétlőiskolásoktól 40 kor.; stóla 50 kor.; ostayasításért 8 kor. 40 fill. Az iskolaszékre czimzett folyamodványok a *csábi plébániahivatalhoz október 20-ig* nyújtandók be, mely napon a választás d. e. 10 órakor tartatik meg. 543 1—1

Farnad (Esztergomm.). Pályázat hirdetik a farnadi róm. kath. kántortanítói állomásra *október 25-ig*. Javadalmazás: 2 szoba, 1 konyha, 1 kamra, 2 istálló, 1 szin, 18 hold 206 □ öl szántóföld, 1173 □ öl rét, 376 □ öl szőlő, 565 □ öl kert, 28 ürméter tűzifa, 6½ hektoliter buza, 8468 korona munkaváltság, 26 korona egyházi segély, 25-20 korona kegyuri állandó adomány, 20 korona stóla-jövedelem. A választás napján, *október 30-án* próbatétel végett személyes megjelenés kívántatik. A pályázatok *dr. Koperniczky Ferenc* esperes-plébános. Nagy-Ölved (Esztergomm.) czimre küldendők. 545 1—1

Komárommegyei tardosi róm. kath. iskolánál egy osztálytanítói állásra *f. hó 20-áig* pályázat hirdetik. Javadalmazása: Lakás 1 szoba legszükségesebb bútortattal, 800 korona fizetés, 10 korona kertületmény. Tannyelv magyar-tót. Csak okleveles tanerők pályázhatnak és az állást szorgalmi idő alatt el nem hagyhatják. A folyamodványok az iskolaszékre czimzendők. Tardos, 1902 október hó 1. *Duschek János* esperes-plébános, ker. tanfelügyelő. 548 1—1

A felső-korompai (Pozsonym.) róm. kath. kántortanítói állomásra *f. évi október hó 15-ig* pályázat hirdetik. Lakása: két szoba, fedett konyha, éléskamra, istálló. Fizetése: minden tanulótól 6 korona, az idei összeírás szerint van 107 tanuló. Községi pénztártól, mint alapfizetés 74 kor. ismétlő oktatásért 20 kor. Failletmény 43 kor.

40 fill., ugyanannyit kap a tanterem fűtésére is. A fát a község fuvarozza. Rozs 24 hl. Templom pénztárából különféle czimén összesen 44 kor. 39 fill. Stóla minimum 30 kor. Egy hold 274 □ öl szántó és 1190 □ öl kert használatra, két tehén és sertés számára legeltetési jog. Személyes megjelenés kívánatos. Folyamodványok *intézendők Rácz Antal* alsókorompai plébánoshoz. 550 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

A fekete-balogi (Zólyomm.) róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat nyittatik. Jövedelme: tisztességes lakáson kívül a magas Erdőkincstártól 566 kor. 64 fill., egyébb czimén 630 koronát tesz ki. Végleges kinevezésre csak azon pályázók számíthatnak, kik valamely nyilvános iskolánál már véglegesen alkalmazva vannak. A kellelően felszerelt bélyeges és a *magyetekintetű magy. kir. Erdőigazgatóságra, Besztercebányán*, czimzett folyamodványok az alulírott egyházkerületi tanfelügyelőhöz *október 15-éig* küldendők. Garam-Szent-Miklós (u. p. Zólyom-Szent-András). *Gáspár Ferenc.* 536 1—1

Csanádi egyházmegye.

A német-bencei róm. kath. német és magyar tannyelvű, 3 osztályú elemi népiskolánál halálózás folytán megüresedett, évi 800 kor. törzsfizetés, szabadlakás, 24 köbméter tűzifa, melyből a tanterem is fűtendő, ¼ hold pót-kert és ötödéves korpótlék élvezetével egybekötött rendes tanítói állás betöltendő. Képesített tanítók vagy tanítónők kellően felszerelt kérvényeiket *okt. hó 15-ig* az iskolaszék elnökéhez terjeszszék be. A megválasztott köteles a gazdasági ismétlőiskolában a lányokat oktatni, esetleg a kézimunkát is tanítani. Német-Bencek (Temesm.). *Gócsy* elnök. 540 1—1

Erdélyi egyházmegye.

A peselneki (Háromszékmege) róm. kath. kántori állásra pályázat nyittatik. Jövedelme: tisztességes lakáson kívül mintegy 800 korona terményekben. Kötelessége: az összes kántori teendők végzése, harangozás, templom tisztántartás s szükség esetén a sekrestyési teendők végzése. Pályázók kéréseiket *október 15-ig* a *szárazpataki plébániai hivatalhoz* nyujtsák be. *A peselneki egyháztanács.* 532 1—1

Győri püspöki megye.

Lébeny (Mosonm.) nagyközségben a róm. kath. iskolánál osztálytanítói állásra pályázat nyittatik. Tannyelv: magyar. Kötelezettség: egyik kétvétfolyamú osztályban oktatni, ismétlősöket tanítani, istentisztelet alkalmával a gyermekekre felügyelni, kántori teendőkben segíetkezni. Jövedelem: államszegélyvel 433 korona készpénz, butorozott szoba fűtéssel, takarítással; élelmezés a főtanítónál, a kántori teendőkben némi mellékjövedelem. Okleveles folyamodók kérvényeiket *f. é. október hó 15-ig* az *iskolaszéki elnökséghez* terjeszszék. Az állás választás után azonnal elfoglalandó. 537 1—1

A somfalvi (Sopronmegye) róm. kath. népiskola egyik tanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalma: 816 kor., butorozott szoba, 4 méter fa. Kötelessége: egy osztályt vezetni, ismétlősöket oktatni, kántoriakban segíetkezni. Tannyelv: magyar-német; határidő *okt. 12.* Tanítónők is pályázhatnak. *Schuster* plébános. 542 1—1

Pannohalmi egyházmegye.

Fényőre (Györm.) két róm. kath. osztálytanító kerestetik. Pályázhatnak férfiak és nők (házaspárok is). Határidő *okt. 12-ike.* Jövedelem egyenkint 800 korona, butorozott egyszobás lakás, 20 korona lakáspótlék, 10 korona kertpótlék. Teendők az iskolaszék által kijelölt osztály és az ismétlősök tanítása, a gyermekeknek naponkint a templomba való vezetése. Férfitanító a kántoriakban segítkezik, nőtanító kézimunkát tanít. Kérvények az *iskolaszékre* czimzendők. *Iskolaszék.* 552 1—1

Munkácsi egyházmegye.

A nyír-csaholyi görög kath. kántortanítói állomásra pályázatot hirdetek. Tisztos lakás és ½ holdnyi kerten

külv nyolezszaz koronáig fölmegy az állomás jövedelme, a stóla és államsegélyvel együtt: a párber is készpénzben fizették. E fölött klatásba hozatik, hogy a ltközség hajlandó azon esetben, ha kántortanítója működésével meg lesz elégedve, még 50—60 korona pótlékkal is jutalmazni fáradságát s szolgálati ügybuzgóságát. Kik ezen állomásra pályázni akarnak, képesítési oklevelök és egyéb okmányaikát, a munkácsi püspök úr 6 méltóságához intézett kérvényükkel együtt hivatalomhoz *október hó 19-ik napjáig* küldjék be. *Papp Antal*, nyiri ker. gör. kath. esperes. 544 1—1

Nyitrai püspöki megye.

Nyitra-Zerda helyi rom. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdetik. Javadalmazása átlagos negyedévi részleteiben: 542 kor. 32 fill. káptalani alapítványi gondnokságnál, 61 kor. 16 fill. tempiómpénztárból, körülbelül 50 kor. tandíjból, esetleg korpótlék 100 kor., 2 kath. hold 460 □ öl I. osztályú szántóföld egy tagban, 9 öl tűzifa, ebből három iskolafűtésére. Lakása: két szoba melléképüetekkel, kis kert. Kötelessége a mindennapi és ismétlősöket tanítani, kántoriakat végezni és harangoztatásról gondoskodni. Tankötelesek száma: 30—40. Választás napja *október 9.* Személyes megjelenés előnyös. Költözködés énköltségén. *Fiebig Alajos* elnök. 539 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

A töröncsi kántortanítói állásra pályázati határidőül *1. évi október 14-ike* tűzetik ki. Javadalmazom: *a)* 31 1/2 mu. buza, *b)* készpénz 9 ft 48 kr., *c)* 10 öl tűzifa, *d)* stóla 15 ft., *e)* ostyasítésért 5 ft., *f)* hat hold föld és három hold rét, *g)* egy 800 □ öl luczernás kert és 200 □ öl kenderföld, *h)* tandíj körülbelül 67 ft 10 kr., *i)* két szobából s konyhaból álló lakás kerttel s gazdasági épületekkel, *j)* végül közös legeltetési jog. Vilke, (Nógrádm.) 1902. szept. 27. *Borbás Géza* esperes-plebános. 534 1—1

Székesfehérvári egyházmegye.

Igazítás. A 496 sz. nadapi pályázatnál, a jövedelem 6. pontjánál, iskolapénz: 40 kor. csak és nem 413. 547 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

A szent-katalini rom. kath. kántortanítói állásra — nyugdíjaztatás folytán — pályázat hirdetik. Jövedelem: 1. 8 2/3 mérő búza: 84 kor.; 2. 8 2/3 mérő rozs: 67 kor. 20 fill.; 3. 7 1/2 búza vagy rozs fölváltva: 70 kor. 20 fill.; 4. 3 öl kemény hasábfá 48 kor.; 5. 1 1/2 öl puha hasábfá: 18 kor.; 6. 7 hold föld után 38 kor. 64 fill.; 7. rétejövedelem 40 kor.; 8. erdőtöke-kamat: 32 kor. 26 fill.; 9. munkaváltság: 46 kor.; 10. készpénzben, negyedévenként a községi pénztárakból: 404 kor. 80 fill. Kántori jövedelem: 1. 7 mérő rozs: 56 kor.; 2. stólaris jövedelem: 60 kor. Összeg: 965 kor. 80 fill. Jogosultnak 100 kor. évődös pótlék. Lakása: 2 tágas szoba, konyha, élektár, melléképületek; konyhakert. Oktatási nyelv: magyar, horvát, német. A kérvények felszerelve *október hó 18-ig* amlírottához küldendők. A választás október hó 21-en délelőtt történik. Személyes megjelenés kívántatik. Szent-Katalin (u. p. Pornó, Vasm.). *Dr. Fischer Lajos*, iskolaszéki elnök. 546 1—1

Váci egyházmegye.

Jobbágyiba (Nógrádmegye) okleveles rom. kath. tanító kerestetik: kántori teendőkben jártas előnyben részesül. Javadalma: 740 kor. államsegély betudásával 800 korona; lakás és kert helyett 140 korona. Kötelessége: iskolaszék által kijelölt osztályt és ismétlősöket tanítani és vallásosan nevelni. Állomás választás után azonnal elfogalando és első tanévben el nem hagyható. Iskolaszékhez címzett folyamodványok *október 10-éig* bezárolag küldendők *Bösz Emil* plebánoshoz. 514a 2—2

Pilisre (Pestmegye) rom. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik. 800 kor. készpénz, 150 kor. stóla, lakás 2 szoba, konyha, kamra. Oklevelesek folyamodványaikát *Igaz Péter* plebánoshoz küldjék *Alberti-Irsára*. 280 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Nagykanizsa rendezett tanácsú város 1—V. kerületében az üresedésben levő rom. kath. kántori állásra pályázat nyíltatik. Az állással 2400 korona évi fizetés és a szokásos stóla-új van összekötve. köteles azonban saját költségén egy zeneképzett segédet tartani, templomi zene és énekkart szervezni, tanítani és fenntartani, ezeknek helyiségeről sajátjából gondoskodni. A pályázók tartoznak rom. kath. vallásukat, kántori teendőkre való képesítéseiket, valamint zeneképzettségüket okmányokkal igazolni. A pályázók zene- és énekpróbát adni kötelesek, ennek határidejéről külön értesítés fog kiadatni. A megválasztott kántor szerződéses alkalmazottja lesz a városnak, a szerződési pontozatok a város kiadóhivatalában a hivatalos órák alatt bárki által betekintheők és lemásolhatók. A próbához az utiköltség csak a megválasztott kántornak fog megfizettetni. A pályázati kérvények Nagykanizsa rendezett tanácsú város lkatóhivatalába 1902. évi *október hó 25-ig* lesznek beadandók, a később érkezettek figyelembe vetetni nem fognak. *A városi tanács*. 522 2—2

Nagy-Hárságyra (Somogym.) osztálytanító kerestetik. Javadalma 800 korona, butorozott szoba, fűtés. Kötelessége: az alsóbb osztályt önállóan vezetni, a kántoriakban segédkezni és ismétlősöket oktatni. Okleveles rom. kath. férfitanítók pályázhatnak csak. Férfitanító hiányában, nőtanító is megválasztatik. Kérvények: *Friedrich Antal* iskolaszéki elnökhöz Nagy-Hárságyra kéretnek. Határidő 1902 *okt. 19.* Nagy-Hárságy 1902 évi *okt. hó 2-án*. *Friedrich Antal* plebános. 549 1—1

Halápra kántortanítói pályázat hirdetik *október 14-re*. Fizetés közepes értékkel 900 kor. lakás és gazdasági épületekkel. Csak okleveles személyesen pályázhat. Okmányok másolatai lehetőleg a *halápi plebániahivatalhoz* küldendők. 551 1—1

«Mária légy velünk.» 50 válogatott gyönyörű ének, többnyire a bold. szűz Máriáról; diszes orgonakisérettel, egyháziilag jóváhagyva, csak 3 korona. Az énekek nagy része teljesen új, a többi pedig még nincs elterjedve. *Zámbó Károly* kántor (Szeged 6.). 553 1—1

Rieger Testvérek

villamosgépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

Legolcsóbb árakban előnyös fizetési feltételek mellett kiváló légnyomású (pneumatik) nemeshangú orgonákat szállít.

Tervezetek és rajzok kívánatra díjtalanul.